

Prevod je dober. Pesnik Gradnik se je verno vživel v liriko avtorice in njeno mehko, sanjavo prozo odel v primerno slovensko besedno obleko. Mestoma se mi vsiljuje misel, da je prevajalec semintja prehitro prevajal, takó zlasti posamezne odstavke v Batailleovem uvodu. Verzi, ki jih citira Bataille, so Baudelairejevi (*Fleurs du mal*, Mrhovina, zadnja kitica) in se v originalu glase nekoliko drugače (Slovenec ljubico tika, «mojih» je nadomestiti s «svojih», prevod nima rim itd.). Škoda tudi, da je v knjigi ostalo precej tiskovnih napak. Samó v uvodu sem jih hitro našel deset.

V celoti pa je knjiga lepa, če se tudi ostro odraža od materijalnosti sedanje dobe. Vsi pa, ki iščejo ljubezni, jo bodo radi jemali v roke in zlasti ženski svet bo pridno segal po nji in črpal iz nje — če ne poezije — pobud in zgledov za lepa ljubavna pisma.

Dr. Pavel Karlin.

Petar Petrovič Njegoš: Gorski Vijenac. Osmo izdanje s komentarom Milana Rešetara. 1923. Izdanje S. B. Cvijanovića. Beograd. Str. LIX + 159 (v cirilici).

S to izdajo, ki je izšla začetkom tega leta, imamo že 26 izdaj «Gorskega Vijenca», ne prištevajoč slovenski prevod R. Peruška — število, ki ga ni dosegla še nobena srbska knjiga. Dejstvo, da je bilo to delo že prevedeno na devet različnih evropskih jezikov, nam pač dovolj zgovorno priča, da je «Gorski Vijenac» najpopularnejša knjiga srbskohrvatske književnosti tudi v inozemstvu. Ta izdaja, kakor pravi Rešetar v predgovoru, se razlikuje le v majhnih in neznatnih izpremembah v uvodu in komentarju od sedme izdaje iz l. 1920. Nekaterim teh izprememb se imamo zahvaliti kritiki S. Pandurovića v 22. št. beograjske «Misli» iz l. 1921., večino tozadevnih Pandurovićevih izpreminjevalnih predlogov pa Rešetar vendarle odklanja.

Nekaj novega za nas je vsekakor opomba, da so bile za časa svetovne vojne kosti vladike Njegoša na odredbo avstrijskih zasedbenih oblasti izkopane iz njegove grobnice na Lovćenu in prenesene na Cetinje (Uvod, str. XXI). In sveta dolžnost novih razmer bi bila, poskrbeti za to, da bi bile kosti našega nacionalnega pesnika rodoljuba, ki so mu sovražniki slovanstva celo v njegovem grobu vzeli mir, zopet dvignjene in prenesene tja, kjer je hotel, da spi nevzdravno spanje.

Izdana je knjiga, kakor sploh založbe Cvijanovića, povsem dobro in je ne moremo dovolj priporočati slovenskemu občinstvu in to ne samo kot delo književnosti bratskega nam rodu, čije poznanje more le še bolj ojačiti naše medsebojne vezi, temveč tudi kot delo svetovne umetniške vrednosti. *B. Unbegaun.*

Veljko Petrovič: Tri pripovetke. Đafer-beg Rizvanpašić. — Moloh. — Salašar. Mod. Bibl. 26. Izdanje Cvijanovića u Beogradu. 1922.

Petrovič je pripovednik-realist, ki je izdal tudi par zbirk pesmi, nakar se je posvetil novelistiki in napisal kakih štirideset povesti, v katerih se je predvsem uveljavil kot analitik.

Prva teh «Treh pripovedk» — Đafer-beg Rizvanpašić iz leta 1912. je še močno preobložena s snovjo, tako da čitatelj ne ve prav, ali čita razpravo ali novelo. Vidi se, da je snov premagala pisatelja, ki je vrhutega še zapustil spomine na dobo svojega pesnenja, in šele polagoma se zavemo «dejanja», ki je pa tudi šele nakaznica, na podlagi katere bi pravi epik zgradil resnično povest. Junak Rizvanpašić trpi na «brezdomovinstvu» in omahuje med mohamedanstvom in srbstvom. V njem se borita kri očetov — tradicija (stara Bosna) in novo javljajoče se življenje, ki začne kipeti pri Srbih, ki so zrasli pod vplivom zapada. Dasi se izkuša vživeti v njihove navade in se preleviti v novodobnega človeka, vendarle «sam uvidio, da nijesam još dovoljno jak i zrio, da preturim sve

ukrštaje raznih uticaja, povukao sam se, i sad, eto, tako, vučem se kao pseto s prebijenom rtenjačom». Ves up polaga v bodočnost, v sinove, ki bodo znagorno nosno zatrii kvarno mohamedansko preteklost v vseh navadah in običajih. —

«Moloh» (1913.) je mnogo bolj enovita novela, ki jo odlikuje jednat in napetozanimiv pričetek, a se v sredi zabriše vsled vsiljenih avtorjevih nazorov in se spet proti koncu epično zaključí.

Inženir Miloš Oka se je iztrgal grabljivemu «molohu» — srbski zemlji, ki hoče vso svojo decu izenačiti, ljubeča jo z vesoljno praljubeznijo. Daroviti Srb se je podal v tujino, v Nemčijo, kjer se je proslavil z veleumno zgradbo akvedukta. Na dan uspeha pa se v pogovoru z gospo Vilmo oglasi v njem klic daljne zemlje. Ves vzhičen ji pripoveduje o svojem narodu, o življenju tam doli, o Molohu. Ta odstavek je čudovito lep; n. pr.: «Ljubav moje zemlje je strašna, i kada te ona zanese i pretopi u sebe, ti više ništa drugo ne možeš voleti, samo ono što je njeno, i ništa drugo ne možeš stvoriti, samo ono što ona voli, što ona razume, što ona potrebuje, i niko više na svetu. Moja zemlja ne trpi genijalnost, jer genije je svačiji, i jer je ona pravedna mati — tu je njena čarobna moč, — ona voli svu svoju decu podjednaku, i neće ničiji glas da kriknje više ostalih. Moja zemlja živi svojim životom ... ima svoju istoriju i svoje smerove, kojima ona sve pokorava, izravnavava i lomí.»

Brzjav, da grozi njegovim domačim smrt, ga iztrga iz te družbe in tako odpotuje domov, odkoder se — ne vrne več, kajti Moloh ne izpusti več svoje dece. Oženi se z domačinko in se odreče velikemu svetu, uvidevši, da je blagor le doma in da se slednjič vsak izgubljeni sin povrne v očetnjavo.

Mestoma me ta novela — kot tudi ostali dve — spominja na Mencingerjeve spise, ker je tudi Petroviču predvsem zato, da v glavnem izpove svoje nazore o narodnostnem vprašanju, o socializmu, o društvenem življenju in človečanstvu (prim. tudi str. 72, govor starega popa Avrama — kot kak Mencingerjev «pridigar»). Vidi se, da je avtor prebiral tudi Dostojevskega, dasi je njegov poizkus posnemati ga (str. 74.) ne samo neuspeh, temveč celo diletantski.

Tretja povest «Šalašar» (1920.) očituje v slikanju okolice in ljudi velik napredek in je v tem oziru dovršena novela čisto realističnega kova. Odlikuje jo tudi enotno zaokroženo, nepretrgano dejanje, ki ga ne prekinjujejo nobene dolgovezne razprave.

V splošnem je knjiga dobra in vredna čitanja, kajpak ji ne morem izreči kake posebne pohvale in tudi njenemu avtorju bi se ne upal vzdeti visokega naslova: pisatelj-umetnik.

Miran Jarc.

Sibe Miličić: *Knjiga Večnosti*. Filigrani. Beograd 1922. 79 str.

«Bližnjemu za zabavo, sebi za mir duše.» To naj bi bil zbirki motto, ki pa je k sreči napisan na njeni zadnji strani; kajti marsikdo, ki bere z vsemi mogočimi predsodki, bi bil sicer lahko že takoj ob početku v dvomih. In bil bi po pravici, kajti oni, ki vstopa v tempelj umetnosti, ne vstopa vanj zaradi zabave (taki navadno ostajajo zunaj). Bil bi pa tudi po krivici, ker knjiga govori o vsem drugem in je kal nasprotstva že v geslu samem «sebi za mir duše». Tudi so pesniku stih kakor cvetje, ki vzklije «u duši, kojom Bog vlada, u duši, u kojoj se gradi visoki svetli divni hram, u duši, u kojoj je najveća stvarnost: san!» (str. 71).

«Knjiga Večnosti» je, kakor trdi pesnik v predgovoru, razlaga k «Knjigi Radosti» (l. 1919.), prva postaja na potu «krozu svet» in prvo poglavje v «sistemu